

Verslag PACT 15 juni 2017 - concept

Aanwezig

De heer R. (Ronald) Bakker, wethouder gemeente Waalwijk

De heer J. (Jos) van Bree, wethouder gemeente Helmond

De heer W. (Wim) van den Boomen, bestuurder ZLTO

De heer S. (Staf) Depla, wethouder gemeente Eindhoven (*aanwezig tot 10.15 uur*)

De heer L. (Leo) Dubbeldam, secretaris SER-Brabant

Mevr. E. (Ellen) Kroese, Directeur BZW

De heer L. (Lars) van der Hoorn, directeur V/d Hoorn Buigtechniek, lid BZW

Mevr. J. (José) van Rosmalen, provincie Noord-Brabant

De heer A. (André) van Gils, secretaris Pact (plv vz)

Verslag: mevr. Bernie Spronk, Spronk Management Support

Genodigden:

i.v.m. agendapunt 3: Mevr. Carmen de Jonge, directie Wissenraet Van Spaendonck

i.v.m. agendapunt 6: De heer P-M (Pieter-Marijn) van der Velden, strategisch adviseur bij marketing- en communicatieadviesbureau Het Inventief in Tilburg

Afwezig m.b.v.v.

De heer R. (Ron) van Baden, regiocoördinator FNV

Mevrouw M. (Marianne) de Bie, wethouder gemeente Breda

De heer K. (Kees) van Geffen, wethouder gemeente Oss

De heer C. (Cor) van Gerven, voorzitter BVE-overleg / CvB KWIC

De heer N. (Niek) Iversen, regiomanager West-Brabant & Zeeland UWV Werkbedrijf

De heer H. (Huib) van Olden, wethouder gemeente 's-Hertogenbosch

De heer B. (Bert) Pauli, gedeputeerde EZ & Arbeidsmarktbeleid

De heer E. (Erik) de Ridder, wethouder gemeente Tilburg

Mevr. M. (Marlie) van Santvoort, beleidsadviseur Brabant-Advies

De heer J-W (Jan Willem) Stad, Hoofd Economisch Beleid en Deelneming Provincie

De heer R. (Rob) Schwillens, districtsmanager West-Brabant & Zeeland UWV Werkbedrijf

De heer H. (Hans) Verbraak, wethouder Roosendaal

Mevr. B. (Beatrijs) Wijnberg, regiomanager Noordoost-Brabant UWV Werkbedrijf

c.c. lid agenda en stukken:

De heer B. (Bernard) van Nijnatten, regiomanager West-Brabant & Zeeland UWV Werkbedrijf

1. Opening en mededelingen

Omdat zowel Bert Pauli (verhinderd) als plaatsvervangend voorzitter Erik de Ridder (ziek) voor dit overleg zijn afgemeld, wordt erin toegestemd dat André van Gils de rol van voorzitter op zich neemt. Hij opent om 09.30 uur de vergadering en heet allen welkom. Vervolgens meldt hij alle afmeldingen met reden. Veel afmeldingen werden pas een dag voorafgaande en in de ochtend voor de

vergadering bekend. Om die reden heeft André besloten om ondanks de beperkte opkomst toch de vergadering door te laten gaan.

Vaststellen agenda:

In overleg met Staf Depla wordt afgesproken dat de door hem en Ron van Baden aangedragen onderwerpen (werken aan werk, talent-agenda) doorschuiven naar de Pact vergadering van 28 september. In die vergadering zal de relatie onderwijs-arbeid het hoofdthema vormen en zullen tijdig stukken daaromtrent beschikbaar komen (Kennispact 3.0).

2. Conceptverslag bestuurlijk overleg 30 maart 2017

Tekstueel zijn er (behoudens de naam van de actievoerder bij één actiepunt op pag. 4) geen opmerkingen bij dit verslag, waarmee het als vastgesteld kan worden beschouwd.

Naar aanleiding van de actiepunten in het verslag:

Actie 'aanvulling op het Pact werkplan': Deze aanvulling is als bijlage 2 met de agenda meegestuurd.

Actie 'inzake afstemming arbeid-onderwijs': André van Gils heeft een ontmoeting gearrangeerd tussen Fons de Wolf (Provincie) en Ellen Kroese (BZW) in welk gesprek nadere afspraken zijn gemaakt over hoe tussen de arbeidsmarkt en het praktijkonderwijs een betere verbinding te maken. Volgens Ellen was het een goed gesprek.

Actie 'voorstellen t.a.v. bedding flexicurity en innovatieregeling': Leo Dubbeldam geeft aan dat de voorstellen nog zullen volgen.

Actie 'quick scan naar armoedeval en naar hobbel die er is tussen WML en het sociaal vangnet': Ronald Bakker corrigeert dat dit actiepunt door Cor van Gerven, Huib van Olden en Marianne de Bie zou worden opgepakt. Omdat alle drie nu niet aanwezig zijn, is niet bekend of hierin stappen zijn gezet.

3. Robotisering en reshoring

Deze onderwerpen zijn bediscussieerd in een kennisatelier en de uitkomst daarvan is samengevat in de gelijknamige notitie die als bijlage 3 bij de stukken voor dit overleg is gevoegd.

Bijlage 4 bij de agenda betreft de longread 'Over de kansen van robotisering voor Brabant' waarnaar Leo Dubbeldam in zijn presentatie verwijst.

Carmen de Jonge en Leo Dubbeldam verzorgen in dit Pact een presentatie, als bijlagen bij dit verslag gevoegd en waarnaar voor de inhoud van dit verslag wordt verwezen.

Bijlagen PP-presentaties:

- Robotisering, impact en ontwikkelingen in Brabant
- The reshoring connexion, groeien door innovatie.

Robotisering

Bij de volgende punten werd tijdens en naar aanleiding van de presentatie van Leo Dubbeldam nader stilgestaan:

- Het is een mix van trends (digitalisering, robotisering, invoering sensitieve technologieën) die een enorme invloed heeft op de inhoud van banen. Banen gaan veranderen. De ontwikkeling op het gebied van robotisering loopt algemeen in Nederland achter (diensteneconomie), maar in Brabant gaat de ontwikkeling wel snel, m.n. in de industriële- en IT-sector, de medische sector (mantelzorg in de zorg) en logistieke sector. Erop gewezen wordt dat juist in die sectoren de roep om extra medewerkers nog steeds groot is, doch mensen moeilijk te motiveren zijn omdat

veelal gewerkt wordt met beperkte aanstellingen en de medewerkers in die (flex-)banen geen perspectief in ontwikkeling wordt geboden.

- Ondernemers doen steeds meer een appel op creatieve skills van werknemers. Onder invloed van de robotisering neemt zowel aan de onder- als bovenkant van de arbeidsmarkt het aantal banen toe, in het middendeel zal de komende jaren versneld een enorme baanverandering te zien zijn. De vraag is hoe dat te managen en economische kansen die het biedt, te benutten. Van belang is dat het thema robotisering meer integraal deel uitmaakt van het economische beleid van de provincie.
- Het voorstel aan de provincie is een robotperformance index te maken teneinde de ontwikkelingen in de sectoren scherper te kunnen volgen. Voorts vraagt de baanpolarisatie die gaande is en voor bepaalde groepen in de samenleving leidt tot maatschappelijke uitsluiting, om een stevigere beleidsagenda (sociale innovatie).
- Advies van Leo Dubbeldam aan Pact bestuurders is om initiatieven als “Brabant Robot Challenge” (leergang Robotisering UvT) en “Robot Academy” (in het bedrijf Smart Robotics in Best) te omarmen en waar mogelijk op te schalen richting MBO. Aanvullend hierop wordt opgemerkt dat ook meer bewustwording op de werkvloer bij bestaande bedrijven (via MKB) op gang moet komen of worden gebracht.

Reshoring Connection

Dit betreft een initiatief van Ton Wilthagen. De aanleiding voor reshoring is algemeen bekend. Op de site van Reshoring Connection is informatie te vinden over onderzoeken die m.n. in Amerika zijn uitgevoerd en die aantonen dat reshoring absoluut loont. Carmen de Jonge noemt als voorbeeld het bedrijf Adidas waarvan onlangs bekend is geworden dat dit bedrijf de fabriek in Bangladesh gaat sluiten en volgend jaar een fabriek in Duitsland opent waar ze hun schoenen met behulp van robots gaan fabriceren. In Nederland blijkt het lastig (behalve in de hightechmarkt waar reshoring al meer voor de hand ligt) om MKB-bedrijven te motiveren om mee te werken aan onderzoek naar mogelijkheden voor reshoring. Ton Wilthagen heeft om die reden - naar het model dat in Amerika werkt – een proactieve strategie voor de Nederlandse markt uitgewerkt: de reshoringtool. Met deze tool helpt men MKB-bedrijven snel inzicht te verkrijgen in hun situatie en in eventuele voordelen voor hun bedrijf bij reshoring. Daarbij wordt niet alleen naar de kostenkant gekeken, maar vooral naar mogelijkheden voor robotisering, proces-innovatie, ketenintegratie, samenwerking met logistieke partners, een andere marktpositie (handelsonderneming en/of productie-onderneming). Reshoring kan dus leiden tot innovatie, nieuwe businesskansen en aldus tot behoud van en nieuwe werkgelegenheid voor de regio. Vanaf januari j.l. wordt de reshoringtool reeds ingezet in samenwerking met de BZW, gemeenten en investeringsmaatschappijen. Voorbeelden van succesvolle reshore-bedrijven (in Tilburg gevestigd) zijn Capi Europe (bekend om de lichtgewicht bloempotten), ATS (All Tapes Supplies), Smartwares (holding van handelsondernemingen Tristar en Princess), Cupsz Bekers (promotiemateriaal), BOA group (producent in buigzame slangen voor de olie-industrie). Bij een aantal van deze succesvolle bedrijven is robotisering of het anders inrichten van de productielijn, de drijfveer geweest voor de innovatie. Ze genereren vooral banen voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Reacties en discussie naar aanleiding van de presentatie van Carmen de Jonge:

- Waak ervoor dat Nederland straks niet ‘het lage loonland’ wordt voor zich elders in de wereld sterk ontwikkelende economieën (ofschoon meer werkgelegenheid in Brabant voor de grote groep aan de onderkant van de arbeidsmarkt wel zeer wenselijk is) en hou de ogen open voor

ongewenste neveneffecten (productiebedrijven die bijv. erg veel energie verbruiken), waarschuwt Ronald Bakker. In reactie op dit beeld dat Ronald Bakker oproept, wordt op de kansen gewezen die reshoring bieden op het gebied van innovatie, nieuwe ontwikkelingen in de maakindustrie en voor (behoud van en nieuwe) werkgelegenheid (denk aan smart robotics bedrijven in Brabant, de uitbreiding bij Nedcar). De focus moet, aldus Staf Depla, liggen op enerzijds het versterken van de concurrentiepositie wereldwijd en anderzijds op het creëren van meer duurzame banen.

- Zorg ervoor dat ondernemers best practices met elkaar meer gaan delen en van elkaar kunnen leren, adviseert Ellen Kroese.
- En betrek vooral de werknemers op de werkvloer nadrukkelijk bij het nadenken over *hun* banen voor de toekomst, adviseren Staf Depla en Wim van den Boomen.
- De vraag is hoe dit Pact ervoor kan zorgen dat het onderwijs beter inspeelt op de geschetste ontwikkelingen en met opleidingen gaat aansluiten op de toekomstige behoeften in de arbeidsmarkt.
- Gesteld wordt dat de focus moet liggen op innovatie want daarmee zijn wellicht jongeren meer te interesseren voor bepaalde opleidingen en banen. Dus onder de noemer van innovatie een versnelling m.b.t. de thema's robotisering en reshoring op gang brengen. Duidelijk is dat de nadruk niet langer meer alleen op kenniseconomie ligt.
- Ronald Bakker vraagt bij de inzet van de reshoringtool aandacht voor de opgave om bijstandsgerechtigden die moeizaam te bewegen zijn naar de arbeidsmarkt (omdat ze er vaak netto op achteruit gaan) weer terug in het arbeidsproces te krijgen.

De aanpak die vanuit het kennisatelier is voorgesteld, is verwoord in de notitie bijlage 3 bij de agenda, en is samengevat in het volgende ABC: A) Aantallen: 250 MKB-bedrijven benaderen in de komende 3 jaar om met de thematiek aan de slag te gaan, wat zal leiden tot aanvullende werkgelegenheid voor 6250 personen. Een begin is nu gemaakt; de noodzaak meer vaart te maken, wordt door iedereen onderschreven. B) Bewustwording: het inrichten van een platform als vehikel om ontwikkelingen en bewustwording aan te jagen en vast te houden onder verantwoordelijkheid van het Pact; C) Cash: de overheid verstrekt middelen ter bekostiging van het proces onder aanvoering van een ambtelijke werkgroep.

N.B. Staf Depla verlaat de vergadering. Hij beveelt het gezelschap een tentoonstelling van een uitzendbureau van robots aan welke eind oktober in Eindhoven is te zien.

Na enige discussie concludeert André van Gils dat er bij het gezelschap draagvlak is voor het voorstel. Om de aanpak niet vooraf met allerlei problemen te belasten stelt hij voor om vraagstukken als 'hoe bijstandsgerechtigden hierbij aan te laten haken' als een apart thema te beschouwen en in dit Pact een keer te agenderen om te bezien welke initiatieven daarvoor succesvol kunnen zijn. Carmen de Jonge adviseert om nu vooral in te zetten op een grootschalige aanpak om de versnelling op gang te krijgen, en in overleg te treden met de BOM voor middelen t.b.v. ondersteuning van het proces. De BOM zou volgens Leo Dubbeldam in haar meerjarenplan sowieso meer op dit type ontwikkelingen kunnen inspelen, wat in zijn ogen nu nog onvoldoende het geval is.

De vraag hoe de aanpak voor de regio verder te concretiseren, levert nog discussie op. Behoeftte blijkt aan een loket van waaruit vanuit allerlei invalshoeken hiermee aan de slag wordt gegaan en bedrijven worden benaderd. Voorts lanceert Leo Dubbeldam het idee om als Pact-platform een

performance index in te richten om scherper economische ontwikkelingen en de relatie met de arbeidsmarkt in beeld te krijgen en hoe er ingespeeld wordt op veranderingen in banen.

Om het voor bedrijven zo concreet en praktisch mogelijk in te richten, acht men van belang dat in de benadering het accent ligt op reshoring en robotisering, weliswaar onder de grote noemer van innovatie. Drives voor bedrijven om mee te doen, zijn vooral economische en niet/nauwelijks morele. De trend die opgemerkt wordt, is dat bedrijven dichter bij de markt willen zitten, kiezen voor kleinere productieseries en een betere kwaliteitscontrole van hun product wensen.

André van Gils stelt vast dat in deze vergadering de relatie van de economische agenda met de arbeidsmarktagenda is beklemtoond. Besloten wordt dat aan de voorgestelde aanpak (ABC) verder handen en voeten wordt gegeven, dat aan belanghebbenden (ondernemers en deskundigen) een instrumentarium wordt aangereikt waarmee ze de bewustwording rondom robotisering en reshoring op gang brengen. Voor de benodigde middelen om dit proces in gang te zetten, zullen stappen gezet worden in de richting van de BOM. André en Ellen Kroese zullen dit voorstel bespreken met de voorzitter van Pact Brabant. (**actie: André van Gils en Ellen Kroese**)

Leo Dubbeldam biedt aan zijn voorstel voor het inrichten van een soort performance-index voor Brabant nog nader uit te werken ter bespreking in de Pact-vergadering van december (**actie: Leo Dubbeldam**).

Voor de eerstvolgende Pact-vergadering (28 september) wordt **Kennisact 3.0** geagendeerd: relatie onderwijs-arbeid, talentagenda, innovatie-agenda, een leven lang leren. De thema's robotisering en reshoring zullen vanzelfsprekend ook binnen dat kader aan de orde komen.

4. Presentatie filmpje

Studenten van St. Lucas wordt de kans geboden om eventueel als afstudeeropdracht via een filmpje aan te tonen hoe ze tegen werk aankijken en de bedoeling is om in de Pact vergaderingen een filmpje te presenteren. Het eerste filmpje is gemaakt door Pim Rokven, student van St. Lucas, welke film André van Gils in de vergadering presenteert. Dit korte filmpje oogt technisch weliswaar aardig, maar is volgens André inhoudelijk nog mager. In zijn contact met St. Lucas heeft hij moeten constateren dat de begeleiding van de student bij dit project niet optimaal is geweest.

5. Informeren: Rondje Pact-partners

- Bespreking van de door Ron van Baden en Staf Depla aangedragen onderwerpen schuiven door naar de eerstvolgende Pact-vergadering:
 - Werken aan werk (vakbeweging) voor met ontslag bedreigden ontwikkelde dienstverlening
 - Talent agenda (Kennis Pact 3.0) is een thema dat wethouder Depla prioriteit wil toekennen. Het betreft:
 - vormgeven van een onderwijsagenda voor jong talent en aantrekken internationaal talent
 - vitaal houden van 50 plussers in bedrijven.
- Wim van den Boomen vertelt over de praktische aanpak en de samenwerking van gemeentes en het Werkplein om in de regio inburgeraars op locatie aan het werk te krijgen, waarbij wordt beoogd het leerwerktraject gelijk te laten lopen met de inburgeringscursussen.
- Lars van der Hoorn constateert dat in zijn regio, en wellicht ook Brabantbreed, veel overlap is in initiatieven o.g.v. arbeidsmarktbeleid, allemaal opgezet met de beste bedoelingen, maar lastig te

kanaliseren. Dat beeld wordt door anderen beaamd: er is veel bestuurlijke drukte, het leidt niet tot doelgerichte oplossingen, dit demotiveert. Een suggestie is om enkele grote pijlers neer te zetten waar losse initiatieven bij aan kunnen haken. Lars van der Hoorn pleit ervoor wel ruimte te blijven bieden voor kleinere initiatieven maar wel te kijken hoe meer onderling de verbinding te maken.

- Verzoek van Ellen Kroese aan André van Gils om volgende keer een terugkoppeling te geven op de stand van zaken in de acties die de vergadering zijn afgesproken m.b.t. de thema's robotisering en reshoring. Duidelijkheid moet er zijn over wie welke rol vervult.
- Jos van Bree vertelt over een project in Helmond gericht op het inzetten van 50+ talent (technisch en ICT) volgens het true talent coach model, welk traject leidt tot een arbeidscontract en duurzaam werk (hetzelfde verhaal als van Peter Cox voor Brainport Eindhoven). Gemeente Helmond werkt voorts aan een adaptieve agenda onderwijs-arbeidsmarkt waarvoor op dit moment prioriteiten en wensen bij zowel het onderwijs als het bedrijfsleven worden opgehaald binnen het kader van de bestuurlijke agenda 2020.

6. Vormgeving Pact communicatie

Pieter-Marijn van der Velden is via André als communicatieadviseur betrokken bij Pact Brabant. Zijn rol is de communicatie van het Pact te versterken en vorm te geven. Dat gebeurt door de verhalen in de diverse gremia van Pact op te halen en te verspreiden, de website van Pact Brabant op een andere manier in te richten en met informatie over het Pact te vullen. De website wordt de belangrijkste bron voor het vinden van informatie over Pact Brabant en wordt gevuld met uit dit Pact relevante thema's. Het streven is om dit Pact meer een gezicht te geven en het wij-gevoel te versterken. Inmiddels heeft Pact Brabant een eigen logo en nieuwe opmaak zoals de stukken voor dit overleg laten zien.

André van Gils vult aan dat het aan organisaties zelf is om de verhalen binnen hun organisatie en netwerk te verspreiden. De website van Pact Brabant fungeert als een verzamelplaats van informatie over Pact Brabant. Niet beoogd wordt om de site continue met actuele informatie te updaten omdat dit te arbeidsintensief is gebleken. De komende tijd zal stap voor stap gewerkt worden aan verbetering van de website. Het inloggen met wachtwoord zal in elk geval vervallen.

7. Rondvraag

Er zijn geen verdere vragen. Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter met dank aan allen voor hun deelname en inbreng om 11.30 uur de vergadering. Ter inspiratie en afsluiting van dit overleg beluistert het gezelschap het prikkelende verhaal van Pieter Derks over de gevolgen van een tekort aan vakmensen in onze kenniseconomie, de overschatting van diploma's en van de status die eraan wordt ontleend.

Het eerstvolgende bestuurlijke PACT-overleg staat gepland op **28 september 2017, aanvang 09.30 uur**. Locatie n.n.t.b.

Overige nog in 2017 vastgelegde PACT data:

- Congres op woensdag 22 november
- Bestuurlijk PACT op donderdag 7 december 2017, 09.30-11.30 uur.